

RUDAR

••• Glasilo slovenskih rudarjev •••

Izhaja trikrat na mesec in sicer vsak prvi, drugi in četrti četrtlet v mesecu, z datumom naslednjega dne. Naročnina znaša za celo leto 4 krone, za pol leta 2 kroni in za četrt leta 1 krono. Posamezne številke po 10 vinarjev. Reklamacije so poštnine proste. Nefrankirana pisma se ne sprejmejo. Rokopisi se ne vračajo. Inserati po dogovoru. Uredništvo in upravnništvo lista je v Zagorju ob Savi.

Položaj v rudnikih Ljubno in Fohnsdorf.

Pred nekaj leti se je posrečilo rudarjem v Ljubnem in Fohnsdorfu s pomočjo mezdne gibanja doseči zvišanje plač od alpske montanske družbe. Da se je Alpina tedaj udala, so povzročile samo izvanredno dobre kupčijske razmere. Alpina se ni hotela dati motiti v grabljenju ogromnih dobičkov in zato je dovolila rudarjem tisto mrvico boljših zaslužkov. Kmalu pa je skušala ob ugodni priliki rudarjem vzeti, kar je dala. Pričela je krajšati pogoje plače (Geding). V mnogih slučajih se je izmanjšala pogojna plača samo za par vinarjev, da bi rudar tega ne opazil tako hitro. V mnogih slučajih pa se je postopalo še na zvitejši način; za isto pogojno plačo se je zahtevalo mnogo več dela. Končno pa je pričela Alpina kratiti tudi gosposke plače (Herrenlohn, kar so delavci takoj in živo občutili. Ker pa se je pogojna plača izmanjševala bolj in bolj in delavci tudi z najbolj naporim delom niso mogli doseči prejšnjih zaslužkov, občutili so tudi ti delavci vso nesramno brezobzirnost Alpine. V Fohnsdorfu je poleg tega Alpina pričela še z obširnimi varnostnimi deli v rudniku, kar je jako oviralo izkopavanje premoga, in ker Alpina ni povišala pogojnih plač, ampak jih je celo skrajšala, so se zaslužki slabšali bolj in bolj. Vrhovsega pa je draginja prihajala vedno hujša in rudarji so si slednjič dejali, da tako neznosnega življenja ne morejo živeti in da se morajo izboljšati slabe plače.

Sprva so pošiljali rudarji Alpini vloge, naj bi gosposke plače plačevala tako, kakor preje pred kratenjem. To se je zgodilo že leta 1909, Alpina pa je vlogo odklonila. V Fohnsdorfu so zahtevali rudarji leta 1909 tudi zvišanje pogojnih plač, kar pa je Alpina odklonila kratkoma, češ, da tega ne dovoljujejo slabe gospodarske razmere. Skušali so pozvati edinstveni urad — Alpina se niti zmenila ni zanj. Stem se je rudarjem jasno pokazalo, kaj imajo pričakovati od Alpine. Ker uganja Alpina taka početja, kakor da se ničesar ne ustraši, je jasno, da jo bodo rudarji uklonili

le tedaj, ako bodo združili vse svoje moči v organizaciji in tako ojačeni pričeli boj zoper njo. To se je dejalo ljubinskem in fohnsdorfskim rudarjem že na shodih in se jim je obrazložilo, da bodo le po tej poti dosegli zvišanje svojih zaslužkov.

Toda kaj se je zgodilo? Velik del rudarjev, zlasti v Fohnsdorfu, je tropoma zapustilo okrožje in odšlo v Nemčijo iskat svoje rešitve. Za temi rudarji pa prihajajo v okrožja nezavedni delavci, vsled česar se položaj še bolj poslabša. Draginja pa vedno hujša! Ker sedanji zaslužki ne zadostujejo, da bi se moglo živeti, so mislili nekateri rudarji v Ljubnem, da se mora na vsak način nekaj storiti za izboljšanje plač. To so bili tisti rudarji, ki niso bili poučeni o sedanjih kupčijskih razmerah s premogom. Večinoma so bili to neorganizovani delavci in so mislili, da se mora Alpina udati kar tako.

Organizacija rudarjev je storila vse potrebne korake. Sklicevala je shode in poslala Alpini vlogo, da naj se uredi pogojne in gosposke plače tako, kakor pred kratenjem. Alpina je odklonila tudi to vlogo, češ, da plače niso padle, ampak so celo večje, o čemer pričajo povprečni zaslužki; tudi se rudarjem ne godi preslabo, ker je med njimi mnogo modrivcev (Blaumacher) in morajo plačati mnogo denarnih kazni. Z vso brezobzirnostjo je Alpina dala milostno izjaviti, da lahko vsak posamezno zahteva večjo pogojno plačo.

Ko so rudarji zvedeli za odgovor, so bili razočarani, nekateri tudi razjarjeni. Duška svoji jezi napram Alpini so dali stem, da so zabavljali s stisnjenimi pestmi v žepih. Drugi del je zopet zvrčal na organizacijo vso krivdo, ker Alpina ni ničesar dala. Bili so misli, da se mora pričeti takoj s stavbo. Vsekako so bili to ljudje, ki so hoteli ribariti v kalnem, krščanski socialci, ki so hoteli imeti svoj dobiček od vsega gibanja. Krščanski socialci so priredili konferenco, ki pa je končala tako klaverno, da so se gospodje osramotili prav pošteno. Raditega jih tare še hujša jeza in zabavljajo še bolj proti organizaciji in njenim zaupnikom. Sedanji zaupnik mora proč in je treba drugega! Takega, ki ljudi tako ne zadr-

žuje! Treba se je krščansko organizovati in kadar bodo vsi rudarji krščansko organizovani, bodemo pisali prestolonasledniku in ta bode povzročil, da bodo živila ceneje. Vse se mora storiti, karkoli škoduje organizaciji! Priti mora M. Schoiswohl, tisti krščanskosocialni poslanec, ki se je postavil glede na izplačevanje zaslužkov v rudnikih na tisto stališče, ki koristi samo Alpini. Krščanski socialci so bili tudi tisti, ki so bili nekoč dejali, da je za rudarja polenta dovolj dobra, če jim je drugo predrago. Seveda so tedaj rudarji krščansko-socialnega govornika zapodili.

Sramota za krščanske socialce, ki hočejo izrabiti sedanje gibanje za svoje namene. Vsak misleči in pametni rudar ve, kaj vse so zakrivali ti delavski izdajalci. **Konečno pa se morajo rudarji vprašati samega sebe, ali so se že zadostno pripravili za boj, ki ga je treba izvajati z Alpino**, ali so vsi, kakor je potrebno v organizaciji in imajo v stavki pravico do podpore. Neorganizovani rudarji ne morejo ničesar zahtevati od organizacije. Važno je tudi, da se tisti, ki kupujejo svoje potrebščine iz rudniške prodajalne, resno vprašajo, kaj bodo počeli v boju, ako se ob stavki rudniška prodajalna zapre. Tedaj ne bodo mogli dobiti nikjer podpore in živil, ako niso član delavskega konsumnega društva in organizacije. Denarja si niso prihranili, o tem v sedanji draginji niti govora ni. Tudi stanovanjsko vprašanje je važno, ker preti podjetnik z odpovedjo, ako bi prišlo do boja.

Ni verjetno, da so pomislili na vse to tisti, ki tako zahtevajo stavko. To morejo počenjati le tisti ljudje, ki se ne zavedajo velike odgovornosti, ako prično rudarji nepripravljeni stavko in mora stavka propasti, kar pa gotovo rudarjem škoduje mnogo več kakor če bi ne bili ničesar pričeli. Ker pa se mi zavedamo, da se brez priprave za boj ne more pričeti nič in se tudi ne more ničesar doseči, hočemo delavce pripraviti za boj in jim povedati, česa jim je treba. Sodrugi, ki nočejo boja brez zadostne priprave zanj, se zmerjajo z obotavljavci. Rudarji naj se vprašajo: **Kdo se obotavlja in ovira? Manjšina organizovanih**

LISTEK.

O jetiki.

Piše dr. Zarnik Tomo, Zagorje ob Savi.

Jetiko imenuje ljudstvo tudi sušico, to pa zaradi tega, ker ta bolezen človeka popolnoma izsuši in tako oslabi, da nazadnje umre. Jetiko imenujejo tudi dunajsko bolezen, ker se na Dunaju nahaja prav izredno veliko število jetičnih. Poprej so mislili, da nastane jetika vsled prehlajenja, sedaj pa vemo, da je nalezljiva bolezen. V preteklem mesecu umrli nemški učenjak Koch je namreč leta 1882. dognal, da povzroča jetiko neka prav mala, še le z najboljšimi drobnogledi vidljiva glivica, takozvani bacil tuberkuloze, kateri biva in se množi v različnih obolelih delih živalskega in človeškega telesa. Ta bacil se pa ne naseli samo v pljučih, ampak lahko tudi v vseh drugih delih človeškega telesa, tako n. pr. v koži, v črevesu, v ledicah, v mehuru, v možganih in njih mrenah, da celo v kosteh. Mi govorimo potem o tuberkulozi dotičnih organov. Dotične dele potem uničuje in proizvaja pri tem neki strup, takozvani toxin, ki preide v kri in zastrupi tako celo telo. Človeško telo se brani in proizvaja nasproten strup, ki se imenuje antitoxin. Če je

človek dosti krepak in trden, se v njegovi krvi proizvaja več nasprotnega strupa, tako, da se toxin uniči in človek ozdravi. Nasprotno pa, če se nakopiči preveč toxina, če je človek slaboten, zmaga ta strup, telo oslabi in človek umrje za počasnim zastrupljenjem.

Če se bacil tuberkuloze naseli izključno v pljučih, govorimo o pljučni tuberkulozi, če v črevah, govorimo o tuberkulozi črev itd. Jetika je torej tuberkuloza pljuč. Ona je najhujša morilka človeškega rodu, ker vniči več ljudi, ko vse druge nalezljive bolezni skupaj. Znano je, da skoro vsak šesti človek umrje za jetiko. Pri raztelesenju mrličev se pa najde, da je skoro 90 odstotkov umrlih katerikrat bolehalo za tuberkulozo kakega telesnega dela.

Jetika je toliko stara, kot človeštvo. Ne oboli pa samo človek na jetiki, ampak tudi živali. Ta bolezen nastane na ta način, da pridejo po pljunktih, izmečkih in drugih izločilih (blatu, scavnici) bolnega telesa imenovani bacili v zrak in na različne predmete. Z bacili okuženi zrak pride vsled dihanja v pljuča in jih lahko okuži. Lahko pa pridejo bacili tudi v naše telo s hrano. Iz zraka padajo bacili na različne stvari in je jako lahko, da pridejo na našo jed in z njo v želodec in črevesa. Potem je še tretja pot, po kateri lahko bacil tuberkuloze zaide v naše telo, in to so rane

in razpoke v koži. Ako ran in razpok ne zavezujemo, se po navadi zgnoje. To gnojenje povzroča glivica neke druge vrste. Lahko pa pridejo še bacili tuberkuloze na druge dele telesa. Važno je torej vsako tudi najmanjšo rano in razpoko na našem telesu previdno in čisto zavezati. Poizkusi so pokazali, da se z vdihavanjem z bacili tuberkuloze okuženga zraka po pljunktih jetičnih, da napraviti dotične živali jetične. Dotični pljunki morajo biti pa izsušeni, da pridejo iz njih bacili v zrak. Iz tekočih pljunktov in izmečkov se to še ni posrečilo, dasiravno so bili polni tuberkuloznih bacilov. Zaraditega je jako važno, da ne pljuvajo jetični ali jetike sumljivi ljudje na tla, kjer se pljunki posuše in pridejo potem bacili v prah in zrak. V prahu, zraku in na različnih predmetih živi lahko bacil tuberkuloze tri četrt leta. Zaraditega naj se pljuva, če le mogoče v pljuvalnike, kateri so napolnjeni z razkuževalno tekočino, ki bacile zamori. Ker so bacili skoro povsod in je mogoče, da je kašljajoči človek v začetku jetike, se dandanes zahteva po vseh javnih lokalih, šolah in uradih, dalje v vseh železničnih vozovih, da pljuje vsak v pripravljene pljuvalnike. Marsikomu se bo to prestrogo zdelo, a je v interesu zdravja potrebno.

(Dalje.)

ali večina neorganizovanih? Prav tako se morajo vprašati rudarji, ali more majhno število organizovanih iti po kostanj v ogenj za neorganizovane? Nadalje naj se rudarji resno vprašajo, kdo dela bolj za stvar rudarjev tisti, ki se trudijo, da bi združili vse rudarje, ali tisti, ki hočejo zasejati v zadnjem času razdor med rudarje, seveda pod krščansko-socialno zastavo. Organizacija smatra za potrebno, da stavi delavcem ta vprašanja, ker je že zadnji čas, da se združijo in podjetnikom izpulijo nekaj ogromnega dobička in bogastva, kadar pridejo dobre kupčijske razmere s premogom. To je naše pošteno in častno mnenje in dobri svet, ki ga dajemo rudarjem in ki ga priporočamo, da se ozirajo nanj. Mislimo, da smo stem več koristili stvari rudarjev kakor tisti ki sumničijo in obrekujejo.

J. Zwanzger.

Kapital in delo.

Kaj je delo? Sleherno posredno ali neposredno izdelovanje življenskih vrednosti imenujemo delo. Ključavničar, ki izdeluje ključ, dela, prav tako tudi tehnik, ki riše načrt za nov stroj. Kar stori v svojem poklicu pismonoša, je delo, prav tako je delo, ako zлага glasbenik nove melodije. [Dela učenjak, ki raziskuje skrivnosti narave in zgodovino davnih dni; dela zdravnik, ravnatelj in prav tako cestni pometač. Skratka: delo je sleherno zavedno, telesno ali dušno početje, ki hoče narediti nekaj, kar ima vrednost za življenje.

Kaj pa je potrebno za delo? V prvih dobah človeštva je zadostovala delavska moč, zemljišče in preprosto orodje. Delavska moč je pridela iz zemlje življenske potrebščine; s pomočjo potrebnega orodja je ustvarila delavska moč obleko, orožje, stanovanje in drugo. Kar si je pridobil kdo z delom, je bila last delavca samega; zakaj v prvih, starodavnih dobah človeštva niso poznali dela za plačo. To prvotno delo nam tudi prav živo in izrazito predočuje namen dela: delo naj zadovolji človeškim potrebam in naj stori življenje kar najprijetnejše. Zategadelj so se izdelovale le take stvari, ki jih je rabil izdelovalec in njegova družina za življenje.

Preobširno bi bilo, ako bi hoteli opisovati ves razvoj od prvotnega izdelovanja, kjer je delal vsakdo zase, pa do sedanjega kapitalistovskega gospodarstva, kjer dela delavec za svetovni trg. Orisati hočemo le razliko med nekdanjim prvotnim izdelovanjem in med sedanjim kapitalistovskim izdelovanjem.

V modernem gospodarstvu spoznamo, da je kapital povsem nov član dela, ki ima svoj poseben pomen za končni uspeh. Kaj je kapital? Do odgovora hočemo priti po majhnem ovinku. V kapitalističnih listih beremo mnogokdaj naslednjo opombo: Kapital išče dobičkonosnega posla; ali: Pri tem podjetju se obrestuje kapital dobičkonosno. Zopet drugje čitamo naslednjo pretnjo: Kapitalisti si bodo pridržali denar, ako ne bodo prenehali delavci s svojimi zahtevami zmanjševati dobička, in potem bodo morali delavci umreti lakote. Oni zopet dé ponosno: Šele kapital ustvari delo in s tem plačo in kruh delavcem. Kapital je kokoš, ki leže zlata jajca! Take nazore o kapitalu nekateri ljudje celo zagovarjajo in smatrajo za pametne in upravičene. Človek bi zaradi tega utegnil misliti, da je kapital eno najvažnejših proizvodnih sredstev, skoro še važnejše kakor delo samo! In vendar je tako naziranje napačno popolnoma. To je razvidno z nedvomno jasnostjo iz načina, kako se vrši dandanes delo: dandanes rabimo za delo delavsko moč, surovine in orodje; drugega nič! V tem oziru se ni prav nič izpremenilo glede na prvotno izdelovanje. Samo orodje in priprave za delo so se izpopolnile. Prej je bilo orodje jako preprosto in povsem navadno današnje orodje se je izpopolnilo v umetno sestavljene stroje, ki jih goni elektrika ali para. Izpremenila se je torej le oblika dela. In vendar se je predrugačilo skupno gospodarstvo, kar je povzročil kapitalizem.

Pravzaprav je kapital samo sredstvo kapitalistovskega gospodarstva, toda ni stvarno potrebno. Kadar se izdeluje ta ali ona stvar, kapital nič ne pomaga. Drugo vprašanje pa je, ako bi se dalo izdelovati brez kapitala tudi tedaj, kadar se ga rabi za organizacijsko sredstvo. Teoretično

lahko odgovorimo z odločnim „da!“ na to vprašanje. Delavcu se da lahko mesto denarja posebna pobotnica. Delavec, ki zasluži 100 kron, bi dobil pobotnico za sto kron. Ali tudi praktično bi se to lahko izvedlo. Dokaz je zamena, ki se vrši dandanes že v veliki meri. Trgovec zamenjava s trgovcem blago preko morja in dežel; s pomočjo uknjiževanja se kupčuje z velikimi denarnimi vsotami, ne da bi prišel pri tem denar telesno v poštev. To pa jasno kaže veliko škodljivost kapitala; kajti čeprav denar nič ne pride v poštev, vendar hoče imeti kapital za svoje brezdelje zaslužek. Oglejmo si naslednji primer! Ako hoče ustanoviti A tovarno za stroje, si izposodi od B milijon kron. A rabi denar za zameno, da si nakupi blaga in najame delavnih moči. Za izposojeni denar pa mora plačati A obresti B-ju; za B-ja je milijon kapital, ki ima zanj listo korist, kakor da bi delal. Odkod pa vzame A obresti, ki jih mora plačati B-ju? Iz dela tistih, ki jih je najel za plačo, to je iz dela delavcev. Ako A prodaja stroje, tedaj v ceno ne vračuna samo blaga in plačil delavcev, ampak tudi svoj dobiček, ki ga hoče imeti in obresti, ki jih mora plačati B-ju. Še en primer, ki je posebno izrazit! Delničarji, ki ustanove s svojim denarjem delniško družbo, niso v nikaki zvezi z delavci in z delom, razen da dadó denar za podjetje. Uredbo obrata, radelitev dela, uvedbo novih strojev, pridobivanje blaga, vse to preskrbe plačane delavske moči. Zategadelj so ravnatelji, inženirji, uradniki prav tako plačani delavci kapitalistov kakor navadni delavci. Ločijo se le po plačah. Delničarji ali podjetniki si razdele samo dobiček; za delo samo se brigajo prav malo.

Namen dela je, da se dobe potrebščine za življenje. Ta namen pa je kapitalizem potvaril, ker gleda le na dobiček. Zato je kapitalizem često in navadno v velikem nasprotju z ljudskimi potrebami. Kajti kapitalizem ne prične nobenega podjetja, ako se ne nadeja dobička. Kaj za to, ako je zaraditega na tisoče in tisoče ljudi brez dela, brez kruha in mro lakote! Glavna stvar je kapitalistu dobiček, za drugo se ne zmeni in najsi tudi stradajo in poginjajo milijoni proletarcev v pomanjkanju!

Vprašanje je, kako bi se odpomoglo temu zlu. Edina pot je, da se odpravi sedanji krivični družabni red in se nadomesti s pravičnejšim, kjer bo vse ljudstvo lastnik vsega izdelovanja, kjer ne bo par denarnih mogočnikov izsesavalo milijone revnih ljudi. To pa se da doseči s pravično postavodajo; postavodaja pa se vrši v državnem zboru. Treba je torej poslati v državni zbor zadostno število takih poslancev, ki bodo storili svojo dolžnost v blagor teptanega ljudstva.

Naravno je, da se to ne da doseči v kratkem času. Treba si je prej osvojiti politično moč, to se pravi, ogromna večina ljudstva mora nastopiti pot, ki ji ga kaže socialna demokracija, in delovati za udejstvovanje socialističnih načel. Posebno dolžnost imajo strokovna društva; ali tudi politična organizacija je prav tako potrebna. Amerikanci imajo močne strokovne zveze; ker pa nimajo lastne politične delavske stranke, so glede na delavske postave povsem brezpravni. Politična in strokovna organizacija imata skupen smoter: Delo se mora oprostiti kapitalistovskega gospodstva!

Osredotočenje v strokovnem gibanju.

Zgodovina nas uči, da je spoznalo človeštvo šele po dolgih blodnjah in zmotah, kaj mu je potrebno. Ta pojav opažamo tudi v sedanjih socialnih bojih.

Angleži in Amerikanci so si že davno ustanovili krepke strokovne organizacije, ne da bi se bilo organizovano delavstvo oprostilo vplivov meščanskih strank. Angležke in ameriške strokovne zveze priznavajo z vso doslednostjo razredni boj in se zavedajo jasno, da delavci utegnejo le tedaj doseči svoje zahteve, ako stopijo v boj proti podjetnikom z dobro utrjenimi organizacijami; v politiki pa slede še vedno meščanskim podjetniškim strankam. Strokovne zveze ameriških in angleških delavcev so preromale dolgo pot od majhnih krajevnih organizacij do mogočnih osrednjih državnih zvez. Samostojno socialnodemokratsko delavsko gibanje pa se javlja šele par let sem, dokler se ne bode

uveljavilo tudi v teh deželah z železno doslednostjo.

V Avstriji in Nemčiji pa je šlo delavsko gibanje ravno nasprotno pot. Tu se je osvobodilo jedro delavstva že proti koncu šestdesetih let prejšnjega stoletja meščanske politike in se oklenilo socialne demokracije, k čemur je mnogo pripomogla nazadnjaška državna uprava in postavodaja. Strokovno gibanje pa se je razvijalo le počasi in polagama.

Od začetka šestdesetih let pa do začetka sedemdesetih let so se združevali delavci večinoma v delavskih izobraževalnih društvi, ki so bila posvečena predvsem izobraževanju delavstva, dasi so tudi obračala svojo pozornost na boj proti tvorničarjem in podjetnikom sploh. V sedemdesetih letih pa so se že pričela ustanavljati strokovna društva, ki so si kmalu pridobila nekaj veljave. Ko pa se je skušalo zavezati delavsko gibanje z izjemnim stanjem in s preganjanjem, so zopet propadla mlada društva, dokler jih ni zbudil hainfeldski strankarski zbor k novemu, čilemu razvoju. Do tedaj se je združevalo delavstvo pretežno v izobraževalnih društvi. Ko se je pojavilo s prvim majem 1890. močno gibanje za strokovna društva, je prišlo med zastopniki strokovnih društev do marsikakih razporov, dasi sta se razvili obe smeri v šoli delavskega izobraževalnega gibanja.

Na severnem Češkem je trpel ta razpor noter do devetdesetih let in je zadajal zvezi predelcev občutno škodo. Načelno pa se je boj bil odločil že davno. Strokovna društva so izginjala naglo, ali pa so se morala presnovati v mešana strokovna društva in so izvrševala skupne naloge.

Od tedaj pa se je posvečala na vseh strokovnih zborovanjih pozornost na notranji ustroj in na zunanjo obliko strokovnih društev.

Člani izobraževalnih društev so bili nasprotniki osredotočevanja (centralizovanja) in so sploh imeli mnogo pomislekov proti novemu gibanju. Toda razvoj je bil močnejši od njih bojazni. Delavci so šli krepko dalje. Krajna strokovna društva so združevali v okrajne zveze v deželne in te v močno osrednjo zvezo. Kajti uvideli so, da je le tako možno uspešno se bojevati proti podjetnikom. Pred očmi pa so tudi imeli strankin program, ki veli: „Da organizuje proletarijat, da ga navda z zavestjo njegovega položaja in njegove naloge, da ga usposobi in ohrani sposobnega za dušni i telesni boj, to je jedro programa socialnodemokratske delavske stranke v Avstriji.“

Delavci so spoznali z razvidno jasnostjo, kako osredotočuje in zbira svoje moči kapital in kako podpira njegovo prizadevanje država, ki je prav tako osredotočila svoje moči. Zaradi tega se ne sme razcepiti delavstvo v majhne delce in se obsoditi na brezmoč, ampak mora združiti svoje moči. Zaradi tega se ne sme razcepiti delavstvo v majhne delce in se obsoditi na brezmoč, ampak mora združiti svoje moči kar najtesneje v mogočnih osrednjih zvezah. Da je to postopanje edino pravo, nas uči strokovno gibanje tako jasno, na se morajo odpreti slednjemu dvomljivcu neverne oči.

Kapitalizem je jasno uvidel to dejstvo in zategadelj skuša zasejati med delavstvo z raznovrstnimi poskusi razdor. Toda čeprav bi se dalo delavstvo zvoditi raznim krivim prerokom za več ali manj časa, vendar bo gotovo prišel tisti veliki in težki čas, ko se bo odločil končni boj med proletarijatom in kapitalizmom in tedaj bo delavstvo spoznalo z nedvoumno jasnostjo, da se dá kapitalizem premagati le s krepko armado mednarodno in strokovno organizovanega delavstva.

Organizacija sveta.

Nemški spisal dr. Karl Renner.

(Dalje.)

Kaj za to, ako tavajo veliki deli lastnega naroda v nevednosti in neizobrazbi, glavna stvar je izsesavanje! Tem bolje, ako se morajo ukloniti tujemu gospodstvu deli drugih narodov, Poljaki, Danci, Francozi! Najboljše pa je, ako se zagspoduje tujim, prekomorskim pokrajinam, kjer bivajo ljudje druge polti! Neomejeno gospodstvo in nasebinska politika, gospodstvo nad tujimi narodi, nad tujimi narodi, nad tujimi deželami in morji in najsi tudi za ceno svetovne vojske, ki razmesari ljudstva in uniči narode — to je narodnostni vzor kapitalizma.

Stara narodnostna misel je stremila po organizaciji sveta, po mirni ureditvi velike človeške družine — nova narodnostna misel pa znači boj vseh proti vsem, brezvladje in razdružitve sveta. Človeštvo se je razvilo v večglavo pošast, v bojevito zver, svet pa je orožnica moralnih priprav.

Osamosvojitve naroda slavi svoje slavje v kapitalistični lastnini!

Pravzaprav pa je narodnostna misel potvarjena, izmaličena, uničena.

In vkljub vsemu zmagoslavju kapitalizma in takozvanega nacionalizma prodirata socializem in internacionalizem. Človeštvo se da zatajiti, čeprav namerja bodoča kraljica kot prezirana dekla v svet svoje prve korake!

Namesto narodnih držav v starem smislu imamo velike države za gospodarske države, ki streme po enoti velikih gospodarskih okrožij. Tu je doživela torej misel narodnih držav popoln poraz. Francoska ljudovlada ne obsega vseh Francozov (Belgija, Švica, Nemčija), obsega pa zidove Alžirja; kraljestvo Italija noče „odrešiti“ Italijanov na Korziki, na obali vzhodne Adrije, Malti in v Tunisu, pač pa išče naselbin v Afriki. Nemška država nima v svojem okrilju ne avstrijskih, ne švicarskih, ne baltičskih Nemcev, pač pa ima dele Poljakov, Francozov in Dancev ter gospoduje pokrajinam vzhodne in zahodne Afrike. Velika Britanija ni zvezana z Združenimi državami severoameriškiimi, kjer se govori angleško, pač pa strema preko vseh morja in jezikov po ustanovitvi svetovne države z južno Afriko, Indijo, Avstralijo in Kanado. Vodilna misel današnje politike ni nič več „vsak narod zase“, ampak strnitev narodov po potrebi gospodarskega življenja.

Nujnost prodira: Kljub vsej narodnostni prenapetosti in navzlic vsem naukom o samostojnosti je jasno, da narodi ne morejo živeti sami zase in da jih gospodarske in kulturne skupnosti vežejo drug na drugega. To dejstvo se uveljavlja bolj in bolj, marsikdaj tudi s silo in osvojitvijo.

(Dalje.)

Strokovni pregled,

s Varstvo angleških rudarjev. Zveza angleških rudarjev v Južnem Walesu je imela te dni posvetovanje in je pozvala vlado, naj odpravi zastarele in nezadostne postave o delu v rudnikih in naj jih nadomesti s takimi, ki bodo poskrbele za zadostno varstvo rudarjev. Zveza zahteva korenito in nepristransko rudniško nadzorstvo; sklenila je tudi, naj vlada ukrene nemudoma vse potrebno, da se pride v okoliš pogostim rudniškim nezgodam.

s Izpor nemških stavbnih delavcev. Pogajanja med podjetniki in delavci so se že vršila. Oboji so sprejeli državni tarif za plačo. Pač pa se še vrše pogajanja o krajevnih tarifih, ki pa morajo kmalu končati. Zdi se, da se je podjetnikom njih nakana ponesečila korenito. Vendar vsa stvar ni gotova in delavci so še vedno pripravljene za nadaljne boje.

s Koliko premoga se izkoplje na vsem svetu? Izšlo je poročilo o premogu za leto 1908. V tem letu se je izkopal premoga več kakor za eno milijardo ton; v primeri z letom 1907, se ga je izkopal 40 milijonov ton manj, kar so povzročile Zedinjene države ameriške. V Nemčiji in Avsto-Ogrski se je izkopal več kakor v prejšnjem letu. Koliko se izkoplje premoga v posameznih deželah, nam bode razjasnila naslednja razpredelnica:

Ime dežele	1908 ton	1907 ton
Kitajska	11,970.000	10,450.000
Indija	12,865.408	11,147.339
Japonska	13,942.000	14,716.488
Novi Južni Wales . .	7,993.300	7,850.000
Nova Zelandija . . .	1,904.276	1,831.009
Belgija	23,678.150	23,705.190
Nemčija	215,071.345	205,542.688
Francoska	37,622.556	36,753.627
Vel. Britanija in Irska	261,506.379	267,828.276
Italija	421.906	453.137
Avstro-Ogrska	40,760.870	40,112.530
Rusija	22,943.794	21,207.500
Švedija	300.000	305.000
Španija	3,871.480	3,250.000
Kanada	10,904.466	10,510.961
Zedinjene države . .	379,361.103	435,483.938

s Idrija. Delavci-rudarji! V nedeljo, dne 3. julija vsi na shod! Shod se vrši ob 9. uri dopoldan pri Barbara čakalnici z dnevnim redom: Rudarsko-delavske razmere.

s Naznanilo Unijskega vodstva. Pozor! Vsi člani, ki še dolgujejo iz let 1905. do 1909. znesek 1 krono za smrtni zaklad, so dolžni, da poravnajo ta dolg do 30. junija 1910 pri pristojnem podružničnem blagajniku. Zaeno se blagajniki pozivljajo, da sporoče Unijski centrali

imena in matične številke tistih upokojenih članov, ki plačujejo za smrtni zaklad v smislu pravilnika samo 1 K 20 h letnega prispevka; treba pa je tudi navesti, kdaj so stopili dotični člani v pokoj.

Vodstvo. s Avstrijska alpska montanska družba je imela pred kratkim svoje posvetovanje. Vsled slabih gospodarskih razmer je imela okolo 700 tisoč kron manj dobička. Vendar pa zro bogati gospodje z mirnim upanjem v bodočnost, ker so se pričele gospodarske razmere obračati na bolje in gre kupčija čim dalje bolje. Samo delavci ne čutijo prav nič tega izboljšanja kupčije s premogom; alpina jih dandanes izsesava bolj kakor prej.

Dopisi.

d Zabukovca. Vzor paznika pri rudniku pl. Lappa je gospod Granikar. Kolikor ne more ta mož škodovati delavcem pri delu, jim poizkuša škodovati pa še pri bratovski skladnici. Neki 26 letni mladenič je tam težko ponesrečil pri vlačanju lesa; polomil si je križ in so ga morali zaradi tega odpeljati v celjsko bolnišnico. Akoravno so bili navzoči tovariši pri ponesrečbi, hoče vendar „človekoljubni paznik“ Granik nezgodo utajiti, češ, da se je mladenič ponesrečil drugje ne pa pri delu. Granikar hoče v tem primeru spraviti ubogega ponesrečenca ob pravice v bratovski skladnici, Radovedni smo pa tudi, če je vodja naznanil nezgodo kompetentni oblasti in če se bode ponesrečencu pripomoglo do pravice.

d Labinj. Zopet nesramnost trboveljske rudokopne družbe. Iz Labinja se nam piše: Še ni dolgo odkar je vodja rudnika, znani Sixt, odpovedal devetinštiridesetim delavcem službo in s tem hotel preplašiti druge, da se morajo pustiti izmozgati do skrajnosti. Neki uradnik, ki je vse drugo samo o stroki ničesar ne razumi, je zahteval v zadnjem času od vlačilcev, da mora eden toliko narediti kar sta prej komaj dva. Kar ni mogoče, vendar ni mogoče in delavec tudi ne more čudežev delati. A gospod se ni vprašal, jeli mogoče, da en delavec toliko naredi kakor sta prej dva, temveč pokazal je modrost trboveljske rudokopne družbe in odpovedal je mnogim vlačilcem službo in dal celo vrsto kopačev na dopust. Situacija je nastala zelo resna, delavci so ustavili delo in nihče ni šel v jamo. Sodrugi v Labinju apelirajo na druge tovariše, naj nihče sedaj ne sprejme dela v Labinju.

d Labinj. Razmere pri bratovski skladnici v Labinju „Albona“. Razmere pri bratovski skladnici v Labinju presegajo vse meje. Dne 8. maja se je vršil po naredbi zadržkega rudniškega okrožnega urada izredni občni zbor bratovske skladnice, ki bi imel sklepati o pokritju neznosnega primanjkljaja 200.000 kron. Rudniška oblast je prišla s predlogom, da se morajo prispevki članov za pokritje ogromnega primanjkljaja zvišati na 8 odstotkov, izplačanega rezervnega deleža pa znižati za 43 % in penzija za 25 odstotkov. Delavci so spoznali, da se jim hoče seči s tem še globokeje v žep; več plačati in penzijo kakor rezervni sklad krajšati, je vendar nezaslišano! Odločno so protestirali proti nesramnemu predlogu rudniške oblasti ter zahtevali, naj se pokojnina zviša za vdove od ene tretine na eno polovico.

Sodrugi Sitter je imel dne 5. t. m. vsled tega protestni shod zaradi slabega zavarovanja rudarjev pri bratovskih skladnicah, ki so samo bič, s kojim se rudarje prisili, da se podvržejo na milost in nemilost brezsrčnim rudniškim podjetnikom. Z mnogokratnim pritrevanjem izvajanjem sodruga Sitterja se je predložena resolucija sprejela soglasno.

d Idrija. Zapisnik izrednega občnega zbora bratovske skladnice c. kr. eraričnega rudnika v Idriji, ki se je vršil dne 10. oktobra l. l. je bil dne 27. aprila t. l. rešen. Sklep tega izrednega občnega zbora je bil, da bi se desetodstotno povišanje provizije razširilo na vse provizioniste, ker so stali delegati kot zastopniki delavstva na stališču, da so provizije starih in sedanjih določb nujno potrebne zvišanja. Predsednik zbora, g. dvorni svetnik Billek, je sklepu ugovarjal iz finančnega stanja brat. skladnice ter izjavil, da je povišba desetodstotne provizije mogoča v smislu proračunjanja matematične bilance brat. skladnice z dne 31. decembra 1908. samo za provizioniste prihodninskih določb. Umevno je torej, da je ministvo javnih del sklep delegatov kakor tudi nasvet predsednika z rešitvijo tozadavnega zapisnika z dne 27. aprila razveljavilo. Sklep ministerstva sé glasi: Zapisnik izrednega občnega zbora bratovske skladnice z dne 10. oktobra 1909 se po upogledu s privoljenjem k premembam §§ 21, 34, 35 in 42 pravil brat. skladnice; glede zadnje imenovanega paragrafa pa se izjemna stavka, v katerem se kaže namere in zvišane provizijske pravice, ki so razvidne v provizijski tabeli a, vrne s pripombo, da ministvo za javna dela zvišanju bratovskih tangent od normalnih provizij pod prihodna določila spadajočih članov za 10% pri istočasni pustitvi eraričnih deležev v njihovih

dosedanjih višinah iz sledečih razlogov ne more pritrditi.

§ 76 odstavka 4 pravil brat. skladnice urejuje po obliki, določeni v dodatku VI. točka 3, razdelitev donoskov provizijske blagajne brat. skladnice in erarja za zavarovanje normalnih provizij, ne da bi bilo iz te določitve razvidno, da se ima v slučaju ugodne matematične bilance vse provizije zvišati.

Po teh določilih bi bilo bolje v zvezi zvišanje bratovskih tangent z istočasnim skrajšanjem eraričnih deležev. Ker bi se torej sedaj z zvišanjem bratovskih tangent brezdvomno ne zvišale vse provizije, hoče ministvo za javna dela za enkrat tako uredbo normalnih provizij opustiti; ne bi pa ugovarjalo proti uporabi bilančnega prebitka, za delno zvišanje že zagotovljenih provizij, katere niso na podlagi novega plačilnega normala izmerjene. Na vsak način pa si mora ministvo za javna dela tudi v tem slučaju končni sklep pridržati do predložitve tozadavnega konkretnega predloga od predstojništva bratovske skladnice. — Iz tega odloka je razvidno, da imajo delegati brat. skladnice zopet dovolj dela za že določeni izredni občni zbor. Treba je, da se tozadveni predlog do pičice preštudira, preden se zopet kaj sklene. Ker rud. oblasti kakor ministvo za javna dela, bodo skušali ovreči tudi še tako premišljeni sklep. O tem nas izkušnje učijo že leta in leta. Sploh pa bi morala biti splošna rudarska zahteva saniranje vseh brat. skladnic. Preden pa se to zgodi, je seveda treba tudi čez 99% paragrafov rudarstva napraviti debelo črto, ki vežejo danes v vsaki pametni stvari delavstvu roke.

d Velenje. Zopet moramo opisati ljubezen našega gospoda Lappa in ljubezen gospoda ravnatelja. Žalostne so razmere pri našem velenjskem rudniku. Naš gospod ravnatelj nam vedno odteguje pogojno plačo (geding); danes dá pogojno plačo, če pa vidi, da bi rudar lahko malo bolj zaslužil, ga pa zopet izpremeni delavcu v škodo, naj bo kadar hoče. Gospod ravnatelj se prav nič ne zmeni za službeni red, ki pravi v § 28., da se pogojna plača sredi meseca ne sme izpreminjati delavcu v škodo. Gospod ravnatelj gre s samolastno brezbriznostjo preko § 28, in počenja, kar se mu ljubi s pogojno plačo. Rudarji so zaradi tega v negotovosti in se začudeno povprašujejo, ali velja ali ne velja službeni red; ali mu je dovolila rudniška oblast slehno početje in ni zanj nikakega predpisa več. Ako pride gospod ravnatelj v jamo in ga rudarji prosijo, naj jim zviša pogojno plačo, ker ne morejo živeti ob tako nizkem zaslužku — odgovarja jim gospod ravnatelj, naj bolj de ajo pa bodo več zaslužili. Tudi grozi, da bode vrgel vsakega delavca iz pisarne, ako se pride pritoževati zaradi slabega zaslužka. Na številki 32 v jami je vprašal gospod ravnatelj rudarje koliko vozičkov napolnijo. Odgovorili so mu, da petnajst do šestnajst. Gospod ravnatelj pa je dejal, da to ni nič, da on v košu ali v žepu nanosi več premoga; zato jim je odtegnil 4. junija pet vinarjev od pogojne plače za voziček. To je rudarje tako razburilo, da so priredili demonstracijo, ki pa ni trpela dalje kakor pol ure; potem so šli zopet na delo in ravnatelj jim je dal nazaj pet vinarjev. Petega junija pa se je zbralo pred pisarno veliko število rudarjev in so zahtevali, naj se jim povrne tista pogojna plača, ki se jim je odtegnila; reklamirali so tudi zaradi pomanjkanja zaslužka. Gospoda Lapp in ravnatelj sta si izvolila odlog do četrta. V četrtek pa se je doseglo prav malo; rudarji so dobili samo dvajset vinarjev nazaj. Seveda delavci s tem niso zadovoljni, ker se jim je odtegnilo mnogo več. Sploh je med tukajšnjimi rudarji velika nezadovoljnost. Mi opozarjamo slavni c. kr. rudniški urad pravočasno, da si temeljito ogleda razmere pri velenjskem rudniku! Velenjski rudarji vam pa priporočamo najtopleje, da se poprimete svoje organizacije, Unije rudarjev, in vaš položaj se bo izboljšal gotovo! Zakaj le v slogi je moč in če so delavci dobro organizirani, se ne odtegujejo plače tako brezobzirno in samolastno, kakor se vam zdaj. Torej združite se od prvega do zadnjega in položaj bo gotovo boljši!

Trbovlje. V nedeljo, dne 12. junija t. l. se je vršila odborova seja bratovske skladnice. Na podlagi zdravniških izpričeval so bili vpokojeni: Jeretin Matija po K 28-70, Rutar Anton po K 23-76, Laurič Franc po K 17-82, Jaklič Jožef po K 20—, Koritnik Ivan po K 17-82 Dolinšek Franc po K 23-76, Bizjak Neža po K 8-33, Rostohar Marija po K 8-33, Ramšak Gregor po K 23-33, Krašek Leopold po K 23-33, Kramžar Matija po K 16-66, Weber Matija po K 35-64, Dolar Franc po K 29-70, Gerčer Matija po K 23-76, Rovanišek Albin po K 23-76, Smodič Jožef po K 23-33, Zadražnik Jožef po K 20—, Savšek Ivan po K 23-76, Selič Franc po K 20—, Lukač Jožef po K 23-33, Bedenik Jožefa po K 14-85, Rojšek Anton po K 17-82, Stojmanov Stojko po K 16-66, Tomažič Luka po K 29-70, Razboršek Jurij po K 35-64, Hribar Jožef po K 29-70, Potokar Franc po K 17-82, Anžur Anton po K 35-64, Šuln Alojzij po K 60—, Turnšek Mihael po K 35-64, Vidmar Franc po K 29-70, Holesšek Franc po K 41-60, Laznik Tomaž po K 29-70, Senetočnik Anton po K 16-66, Sterniša Bartl po 23-33, Do-

linšek Pavel po K 3564. Gabršek Jožef, Šubej Blaž po K 20—. Odbornik Grobler Peter je predlagal, naj se na podlagi zdravniškega izpričevala g. dr. Zarnika vpokoji iz službe odpuščenega Strgar Roka in Jagodič Ivana. Predlog je bil z glasom delavskih odbornikov proti odbornikom rudnika sprejet.

Predsednik, ravnatelj, je razveljavil sklep, ker bi to bratovski skladnici škodovalo. (Op. Delavci, iz tega lahko sklepate, kaka je usoda ubogega rudarja: dvajset let se muči pod zemljo pri nevarnem delu, da postane star, izmožgan, slab in bolehen, kadar ga pa moči zapuste, ga vrže rudniški vodja brez usmiljenja na cesto. Dvajset let plačuje iz krvavo zasluženih krajcarjev velike prispevke v bratovsko skladnico in končno ga zadene za vse trpljenje plačilo: beraška palica.) Ravnatelj Leiller iz Hrastnika je zahteval, naj se zida za dr. Marcusa v Hrastniku hiša za 16.000 K, ker za gospodo v Hrastniku ni nikakršno stanovanje več primerno. Predlog je bil z glasom delavskih odbornikov proti odbornikom rudokopa odklonjen, nakar je Leiller novič zahteval, naj se dr. Marcusu poviša povrnitev stanarine na 800 K. Tudi ta predlog so delavski zastopniki odklonili. V smislu sklepa občnega zbora z dne 20. marca t. l. se je sklenilo, da naj naredi matematično bilanco nadoglednik Pališa. — Sklenilo se je, naj se pravi bolnišnica za znesek 2721.15 K in tudi vse notranje priprave. — Na dopis rudniškega urada glede plače zdravnikom se je sklenilo, dati zdravnikom v Trbovljah remuneracijo 500 K in prav toliko se je izvišala letna plača dr. Herzogu. Remuneracija dr. Marcusu se je odklonila. — Dr. Berdahu se je dovolil navadni poletni dopust. — Na predlog Leillerja se je dovolilo v slučaju bolezni samo za 20 tednov postrežkinjo. Skupna podpora se je dovolila v znesku K 1951.03. — Prošnja Žabkarja se je odkazala rudniškemu vodstvu. — Prošnji Režun Karla in Pleskovič Ivana za 14 dnevni dopust se je ugodilo.

d Hrastnik. Kako nujno potrebno je, da se zavaruje tudi rudar proti nezgodam, se vidi iz zmerom naraščajočih nezgod. Saj še ni dva meseca, ko smo poročali, da je zlomilo rudarju v . . . nogo, a že zopet moramo poročati o treh nezgodah. Dne 1. junija je zlomilo nogo rudarju Feliks Bastiču. Nezgoda se je zgodila pri neki razstrelbi. Druga nezgoda se je zgodila dne 7. junija dopoldne. Rudar Sterban in njegov kopač sta spravljala les. Strban je izpod predora odnašal les in kopač je spuščal les v predor. V trenutku, ko je Strban les na ramo naložil, je priletel drugi kos lesa v predor in zadel nesrečneža v les, ki ga je bil že naložil na ramo, tako da je nesrečnež padel in se na križu in na rebrih močno poškodoval. Tretja nezgoda pa se je zgodila tisti dan ponoči. Ponesrečil se je rudar Podstudenšek. Padel je v neki predor in si zlomil nogo.

Sedaj bodo gospodje rekli, rudarji so sami krivi, ker so premalo previdni. Mi pa vemo dobro, kje tiči ta premala previdnost. Nikjer drugje, kakor pri akordnem in premijskem sistemu. Rudar ne ve, kako hitro bi se sukaj, da bi kaj več naredil, da bi dosegel premijo. Gospodje ravnatelji in obratni vodje pa lahko vidijo iz tega, kako so v času, ko so rudarji vložili zahteve, tiste razžalili s tem, ko so jim očitali lenobo. Ako bodo ti trije ponesrečenci sedaj za delo nezmožni, se jih bo poslalo v pokoj in dobili bodo morebiti vsak kakšnih borih 16—24 K mesečno; toliko, kakor gospodje mesečno na smodkah zakadé.

Ko bi pa bili rudarji proti nezgodam zavarovani, bi dobili v slučaju nezgode in delanezmožnosti 60 odstotkov letnega zaslužka. Toraj gotovo kakšnih 50—60 kron mesečno. Ali ni že skrajni čas, da se zavarujejo rudarji proti nezgodam?

Rudarji vam pa kličemo, stopite v naše vrste ter organizirajte se! Saj vidite, da edina pomoč in boriteljica za vaše interese je organizacija. Ali ste že slišali, da so se meščanske stranke te ali one struje za vaše koristi potegovale? Gotovo ne; nasprotno, posmehovali so se vam. Zatorej pristopite vsi, ki še dosedaj niste, ter videli bode, kaj pomeni za rudarje združenost. Storili bode korak v prid sebe in svojih otrok. Rudarji na nogo!

d Hrastnik. Kakšne razmere so v Hrastniku, hočemo samo en slučaj navesti. Pri vseh rudnikih je navada, da dobi kopač, ki je oženjen, prosto stanovanje pri rudniku, in če mu žena umrje, ne pride nikomer na misel, da bi tistega vdovca silil iz stanovanja. A kar je pri drugih rudnikih nekaj starega, je pri nas tudi staro, namreč to, da takoj, ko postane rudar vdovec, se mu pošlje pozdrav, sedaj pa glej, da dobiš drugo ženko, ali pa moraš s svojimi morebiti majhnimi otroci iz rudniškega stanovanja. Ali ni to naravnost sramotno? Rudarji, ali ne izprevidite, kako se z vami postopa. In zakaj? Ker niste složni!

Razne stvari.

r Kako se postopa z zavednimi delavci. Ob sedanjem izporu nemških stavbnih delavcev

so se dogodili marsikateri zanimivi dogodki. Tako je bil v Halle obtožen neki delavec, da je vrgel opeko za stavkokazom. Ponudilo se je šest prič, ki bi izjavile, da to ni res. Sodišče jih je odklonilo in je pozvalo samo tri obteževalne priče. Ena priča je bil velik pijanec, druga dva pa sta sedela že dlje časa v ječi in kaznilnici. In vendar je ta trojica zadostovala, da so obsodili obtoženega delavca.

r Zaradi brezposelnosti v smrt. V Mannheimu (Nemčija) se je brezposelni devetnajstletni bolniški strežaj Wilhelm Ziegler na grozovit način osvobodil bremena težkega življenja. Polil se je bil s smrdljivcem in se zažgal. Nezvestnega so ga odvedli v bolnico, kjer je kmalu izdihnil.

r Izlet v Trst. V nedeljo 24. julija priredi delavska zveza Vzajemnost izlet iz Ljubljane v Trst. Vožnja je znižana in bo stala za tretji razred iz Ljubljane v Trst in nazaj 5 K 80 v. Obenem z vožnino je treba plačati še 50 v za režijski prispevek. Izleta se lahko udeleže tudi rudarji, seveda morajo plačati vožnjo do Ljubljane posebej. Rudarji in sodrugi, ki se mislijo udeležiti iz Ljubljane, morajo naznaniti to najmanj teden pred izletom. Obenem s priglasom je treba tudi poslati denar in sicer na naslov: Splošna delavska zveza „Vzajemnost“ v Ljubljani. Natančnejši podatki se dobe v „Rdečem Praporu“.

Izjava.

Podpisani javno prekličem svojo krivo obdolžitev gospoda Ignacija Sitterja, Franca Hladina, Ferdinanda Valenčaka in Ivana Salesnika, ker sem govoril, da so bili ob zadnji kratki stavki v Velenjah podkupljeni od gospoda Lappa. Prav tako sem tudi neresnično govoril, da je prišel denar za stavko v Velenje. Prekličem vse svoje obrekovanje in se zahvaljujem gospodom Ignaciju Sitterju, Ferdinandu Valenčaku, Francu Hladinu in Ivanu Salesniku za odstop sodniškega postopanja.

Velenje, 8. junija 1910.

Kodrun Martin.

Svarilo!

Schicht-ovo milo je pravo
samo z imenom

Schicht

in z znamko „Jelen“.

Naznanilo.

Otvoril sem v Delavskem domu
v Trbovljah

krojaško delavnico

izdelujem točno in solidno moške
obleke po jako zmerni ceni.

Priporočam se najtopleje delavstvu in beležim s spoštovanjem

Vid Posavec.

Občno konsumno društvo v Zagorju

prodaja specerijsko in manufakturno blago po najnižjih tržnih cenah, daje koncem vsacega leta še dividende članom, član lahko postane vsak. Vstopnina 2 kroni, delež 40 kron, ki se ga lahko plača po obrokih.

9-2

Občno konsumno društvo v Idriji

9-2

priporoča svojim članom bogato zalogo vsakovrstnega blaga. Društvo ima na izbiro **moške narejene obleke** po najnovejši modi, **ženskega blaga** vsake vrste, **slamnike za moške in otroke** itd. Vse po jako nizki ceni. Pridite in kupujte, kajti v lastni prodajalni ste najbolje in najcenejše postreženi!

W. Blüh

Gradec, Leonhardstraße 12.

Zaloga vsakovrstnega usnja
na drobno in debelo. 12-2

Priporoča se gospodom čevljarjem in konzumnim društvom za naročila usnja in vseh čevljarjskih potrebščin. Naročila se :: izvrše solidno in takoj. ::

Izdelovanje drož.

Edina narodna tvrdka te stroke, opremljena z najnovejšimi stroji.

Gospode pekarje, molarje in trgovce vabim, da pri meni poskusijo drože domačega izdelka.

Od štirih kilogramov naprej pošiljam po pošti franko.

Prva ljubljanska izdelovalnica
žitnih drož

Maks Zaloker,
Ljubljana.

10-1

Občno konsumno društvo v Trbovljah

se priporoča svojim članom

za nakupovanje vseh življenjskih potrebščin kakor tudi manufakturnega blaga po najnižjih cenah. ∴